

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

493-IOJI PLENARINĖ SESIJA, 2013 M. SPALIO 16 IR 17 D.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl privačiojo sektoriaus dalyvavimo
vystymosi po 2015 m. programoje (tiriamoji nuomonė)**

(2014/C 67/01)

Pranešėjas **Ivan VOLEŠ**

Europos Komisijos narys Maroš Šefčovič, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. balandžio 19 d. laišku paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Privačiojo sektoriaus dalyvavimo vystymosi po 2015 m. programoje.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. rugsėjo 25 d. priėmė savo nuomonę.

493-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. spalio 16–17 d. (2013 m. spalio 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 100 narių balsavus už, 2 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Stiprinti privačiojo sektoriaus poziciją vystomojo bendradarbiavimo srityje

1.1.1 Privatusis sektorius, jei laikomasi tarptautiniu mastu pripažintų vystomojo bendradarbiavimo principų ir deramos darbo vietos kuriamos laikantis TDO deramo darbo darbotvarkės, gali atlikti labai svarbų vaidmenį mažinant skurdą pasaulyje, kadangi jame kuriamos darbo vietos, gaminamos prekės ir teikiamos paslaugos, gaunamos pajamos ir pelnas, be to, šis sektorius sumokamais mokesčiais prisideda prie valstybės išlaidų padengimo.

1.1.2 EESRK prašo užtikrinti aktyvesnį privačiojo sektoriaus dalyvavimą vystymosi po 2015 m. programoje ir naujosios pasaulinės partnerystės veikloje. Dalyvaujantis nustatant skurdo mažinimo, tvaraus vystymosi ir darnaus ir integracinio augimo kiekybinius ir kokybinius tikslus, privatusis sektorius taip pat turės dalytis bendra atsakomybe už šių tikslų įgyvendinimą.

1.1.3 Pilietinės visuomenės organizacijos atkreipia dėmesį ne tik į teigiamus privačiojo sektoriaus dalyvavimo aspektus, bet ir į su tuo susijusią riziką. Todėl parama viešajam sektoriui besivystančiose šalyse turėtų būti grindžiama tokiais principais kaip skaidrumas, atviras dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose, veiksmingumas, investuotų lėšų nauda ir valstybės pareigūnų atsakomybė visų priimtų vystymosi strategijos įgyvendinimu suinteresuotųjų subjektų atžvilgiu. Dėl didėjančios privačiojo sektoriaus vystymuisi skiriamos oficialios paramos vystymuisi (OPV) dalies, neturėtų mažėti OPV lėšos pačioms skurdžiausioms besivystančioms šalims.

1.2 Siekti privačiojo sektoriaus dalyvavimo įgyvendinant vystymosi tikslus

1.2.1 Šioje nuomonėje privačiajam sektoriui, kuris taip pat apima socialinį sektorį, priklauso įvairūs subjektai: savarankiški darbuotojai, labai mažos įmonės, MVĮ, didžiosios daugiašalės įmonės, kooperatyvai ir kitos socialinės įmonės, privačių įmonių

darbuotojai ir jiems atstovaujanti profesinė sąjunga, privačiojo sektoriaus projektuose dalyvaujanti nevyriausybinių organizacijų. Skiriant paramą privačiajam sektoriui ir bendradarbiaujant su juo būtina atsižvelgti į kiekvieno suinteresuotojo subjekto ypatumus. Be to, besivystančiose šalyse susiformavęs didelis neoficialus privatusis sektorius ir pagalba vystymuisi turėtų taip pat padėti spręsti neoficialaus darbo problemą ir šalinti šį reiškinį skatinančias priežastis.

1.2.2 Būtina, kad pilietinė visuomenė aktyviai dalyvautų privačiojo sektoriaus vaidmens apibrėžimo ir jo indelio į tarptautinių vystomąjį bendradarbiavimą rodiklių nustatymo procese. Pilietinės visuomenės dalyvavimą užtikrintų didelės Europinės platformos, kurioje dalyvautų visi suinteresuotieji subjektai, sukūrimas.

1.2.3 OPV turėtų atlikti didinamąjį poveikį ir pritraukti privataus kapitalo investicijas į besivystančias šalis šiuo tikslu taikanti naujoviškas finansines priemones. Teikiama parama turi būti derinama su aiškiai nustatytais tikslais, pavyzdžiui, kurti daugiau deramų ir kokybiškų darbo vietų, gerinti gamybos kokybę, perduoti valdymo žinias privačiajam sektoriui ir pan.

1.2.4 Viešojo ir privataus sektorių partnerystė gali tapti svarbia priemone įgyvendinti vystymosi strategijas, tačiau partnerystė turi būti tinkamai reguliuojama ir užtikrinama suinteresuotųjų subjektų tarpusavio komunikacija.

1.3 Skatinti kurti palankią verslumo aplinką

1.3.1 Norint, kad besivystančiose šalyse privatusis sektorius atliktų savo vaidmenį siekiant vystymosi, būtina sukurti palankią verslumo aplinką, t. y. užtikrinti visuotinai pripažintų demokratijos principų laikymąsi, kadangi tai sudaro didesnes galimybes kurti ir vystyti įmones, mažinti biurokratiją, stiprinti skaidrumą, suvaldyti išsigalėjusią korupciją, taip pat skatina užsienio ir vietos subjektų investicijas.

1.3.2 Įmonių socialinė atsakomybė turėtų būti suprantama kaip savanoriška įmonių iniciatyva ir jų pritarimas etiškam verslui. Reikėtų pasiūlyti įmonių socialinės atsakomybės vystymosi srityje apibrėžtį, parengtą laikantis EBPO deklaracijos ir sprendimų dėl tarptautinių investicijų ir daugiašalių įmonių bei šios organizacijos pagrindinių įmonių socialinės atsakomybės principų – „EBPO gairių tarptautinėms įmonėms“.

1.3.3 Kuriant naujas darbo vietas privačiame sektoriuje turi būti laikomasi pagrindinių ekonominių ir socialinių teisių, visų pirma pagrindinių TDO konvencijų nuostatų. Naujos darbo vietos turi būti kuriamos atsižvelgiant į TDO deramo darbo darbotvarkę.

1.4 Skatinti novatorišką verslumo potencialą siekiant vystymosi

1.4.1 Reikėtų kurti besivystančių šalių administracinės valdžios institucinių gebėjimų stiprinimo programas glaudžiai

bendradarbiaujant su atitinkamais socialiniais partneriais ir nevyriausybėmis organizacijomis, kurių veikla susijusi su parama vystymuisi, be to būtina gerinti veiklos sąlygas MVĮ, kadangi būtent šios įmonės turi didžiausią darbo vietų kūrimo ir skurdo mažinimo potencialą.

1.4.2 Besivystančių šalių verslininkų organizacijoms būtina įgyti žinių, kurios stiprintų jų gebėjimus daryti teigiamą įtaką verslo aplinkai. Išsivysčiusių šalių organizacijos partnerės galėtų aktyviai padėti stiprinti šiuos gebėjimus. Todėl pagal ES išorės pagalbos programas turėtų būti taip pat finansuojama techninė pagalba, kurią Europos verslininkų organizacijos teikia savo partneriams besivystančiose šalyse, ir stiprinama jų motyvacija.

1.4.3 Parama vystymuisi visų pirma turėtų būti skiriama novatoriškiems projektams ir verslo modeliams, kuriais skatinama įtrauktis ir kuriama visiems atvira visuomenė, kadangi tai padeda mažinti rizikos grupėms priklausančių gyventojų – neįgalųjų, moterų, vyresnio amžiaus asmenų ir kt. – skurdą.

1.4.4 Reikėtų remti privačiojo sektoriaus ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą, pavyzdžiui, skatinti savanorius perduoti vietas įmonėms praktinę valdymo ir technologijų taikymo ir pan. patirtį, be to, turėtų būti sistemingai ir aktyviai informuojama apie sėkmingus novatoriškus verslo projektus.

1.4.5 Siekiant privačiojo sektoriaus vystymo, būtina labiau remti visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų mokymą ir žinių ugdymą svarbiausių technologijų srityje.

1.4.6 Komitetas rekomenduoja išplėsti programą „Erasmus“ jauniems verslininkams ir sudaryti sąlygas ja taip pat naudotis suinteresuotiems asmenims iš besivystančių šalių arba sukurti atskirą panašių tikslų siekiančią programą ir skirti reikiamus finansinius išteklius.

1.4.7 Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas gamybos pramonės ir žaliavų sektoriui, kuriame turi būti griežtai taikomi aplinkos apsaugos reikalavimai, užtikrinamos darbuotojų socialinės sąlygos ir siekiama tvaraus šalies ekonomikos vystymosi.

1.4.8 Besivystančios šalys dažnai neturi MVĮ vystymosi strategijos, todėl vienas vystomojo bendradarbiavimo tikslų turėtų būti padėti spręsti šią problemą. Europos patirtis paramos MVĮ srityje turėtų būti kryptingai ir tikslingai perduodama besivystančioms šalims.

2. Svarbiausios nuomonės nuostatos

2.1 Europos Komisijos narys Maroš Šefčovič laiške EESRK pirmininkui pranešė, kad Komisija rengia pasiūlymus dėl veiksmingesnio privačiojo sektoriaus dalyvavimo pasaulinėje vystymosi po 2015 m. partnerystės veikloje ir paprašė Komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl šiuo metu JT aptariamo klausimo – privačiojo sektoriaus vaidmens siekiant spartesnio pažangaus, tvaraus ir integracinio vystymosi po 2015 m.

2.2 Savo nuomonėje REX/372 ⁽¹⁾ dėl Komisijos komunikato „Deramas gyvenimas visiems. Skurdo panaikinimas ir tvarios pasaulio ateities užtikrinimas“ EESRK pateikė keletą rekomendacijų, kaip įtraukti pilietinę visuomenę į tvaraus vystymosi po 2015 m. pasaulinių tikslų nustatymo, įgyvendinimo ir stebėsenos procesus.

2.3 Komitetas jau ilga laiką aktyviai rengia nuomones ⁽²⁾ dėl vystomojo bendradarbiavimo ir išorės bendradarbiavimo ir įgijo įvairios patirties ir konkrečių žinių vykdydamas savo iniciatyvas, susijusias su AKR, Euromed, Rytų partnerystės šalimis, su tarptautinėmis prekybos derybomis ir kitomis vystymuisi svarbiomis sritimis. EESRK visapusiškai pasinaudojo įgyta patirtimi rengdamas šia nuomonę.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Privatusis sektorius, jei laikomasi tarptautiniu mastu pripažintų vystomojo bendradarbiavimo principų, gali atlikti labai svarbų vaidmenį mažinant skurdą pasaulyje, kadangi jame kuriamos darbo vietos, gaminamos prekės ir teikiamos paslaugos, gaunamos pajamos ir pelnas, be to, šis sektorius sumokamais mokesčiais prisideda prie valstybės išlaidų padengimo. Net ir po 2015 m. oficiali parama vystymuisi išliks svarbiu vystymosi katalizatoriumi, tačiau vien tik šios paramos nepakaks skurdui panaikinti ⁽³⁾.

3.2 Nebuvo aiškiai apibrėžti tūkstantmečio vystymosi tikslų įgyvendinimo būdai, trūko tikslų tarpusavio sąsajų, be to, neįvertintas privačiojo sektoriaus vaidmuo siekiant vystymosi ⁽⁴⁾. Reikėtų labiau įtraukti privatųjį sektorių į būsimą vystomojo bendradarbiavimo po 2015 m. programą, jis turi būti vertinamas kaip strateginis partneris ir tvaraus augimo garantas pagrindiniuose trijuose – ekonomikos, socialiniame ir aplinkos – tvarų augimą remiančiuose sektoriuose, kuriems svarbūs ne tik kiekybiniai, bet ir kokybiniai rodikliai.

3.3 Pilietinės visuomenės organizacijos ⁽⁵⁾ atkreipia dėmesį ne tik į teigiamus privačiojo sektoriaus dalyvavimo vystomojo bendradarbiavimo veikloje aspektus, bet ir į su tuo susijusią

riziką. Siekiant pašalinti šią riziką, parama, t. y. vystymuisi numatytų lėšų skyrimas privačiam sektoriui turėtų būti grindžiamas tokiais principais kaip skaidrumas, veiksmingumas, investuotų lėšų nauda, atviras dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose ir valstybės pareigūnų atsakomybė visų priimtoms vystymosi strategijos įgyvendinimu suinteresuotųjų subjektų atžvilgiu.

3.4 Privačiam sektoriui priklauso įvairūs subjektai: savarakiški darbuotojai, labai mažos įmonės, MVĮ, didžiosios daugiašalės įmonės, kooperatyvai ir kitos socialinės įmonės, finansų įstaigos ir pan. Plačiąja prasme šiam sektoriui taip pat priklauso privačių įmonių darbuotojai ir profesinių sąjungų organizacijos ir nevyriausybines organizacijos, dalyvaujančios privačiojo sektoriaus projektuose. Be teisėtai veikiančių privačių įmonių besivystančiose šalyse susiformavęs didelis neoficialus privatusis sektorius. Skiriant paramą vystymuisi būtina atskirai vertinti kiekvieną iš minėtų privačių subjektų ir, atsižvelgiant į jų dydį, veiklos sritį, taip pat į šalies išsivystymo lygį (mažiau, vidutiniškai, besivystanti ar dar labai pažeidžiama šalis), įvertinti jų veiklos poveikį vystymuisi.

3.5 Privatusis sektorius kartu su pilietinės visuomenės atstovais kiekvienoje šalyje turėtų dalyvauti nustatant poreikius vystymosi srityje ir padėti užsibrėžti naujus tvaraus vystymosi po 2015 m. tikslus, kad prisiimtų savo atsakomybės dalį juos įgyvendinant. Šie tikslai turėtų tęsti tūkstantmečio vystymosi tikslų įgyvendinimą, jie turėtų būti konkretūs, išmatuojami ir apimti vandens, žemės ūkio, maisto saugos, energetikos, transporto infrastruktūros, švietimo, sveikatos sektoriaus, skaitmeninės ekonomikos, lyčių lygybės ir socialinės lygybės klausimus.

3.6 Privatųjį sektorių reikėtų pripažinti vienu pagrindinių naujos pasaulinės vystomojo bendradarbiavimo partnerystė dalyvių. Būtų pageidautina sukurti platformą, kuri vienytų verslininkų atstovus ir Europos darbdavius ir būtų atvira kitiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant pilietinės visuomenės atstovus, kad būtų užtikrintas dialogas su Europos ir finansų institucijomis dėl privačiojo sektoriaus dalyvavimo tarptautiniame vystomajame bendradarbiavime.

3.7 Valstybių donorių privatusis sektorius dalyvauja vystomajame bendradarbiavime kaip paslaugų ir oficialios paramos vystymuisi finansuojamos įrangos teikėjas, kaip tiesioginis pagalbos vystymuisi teikėjas filantropiniais tikslais įgyvendinant bendrus projektus su viešuoju sektoriumi ir nevyriausybėmis organizacijomis ir kaip investuotojas į projektus, kurie ne tik naudingi įmonei, bet ir daro teigiamą poveikį vystymuisi. Pirmiausia reikėtų remti inovacijų projektus paramą gaunančiose šalyse: skatinti inovacinius gebėjimus, teikti konsultavimo paslaugas, kurti verslo inkubatorius ir branduolius. Viešieji pirkimai, vykdomi įgyvendinant plėtros projektus, turi būti skaidrūs ir atviri.

3.8 Privačiojo sektoriaus parama vystymuisi turėtų apimti visiems atviros visuomenės kūrimą, tai turėtų padėti mažinti rizikos grupėms priklausančių piliečių, pavyzdžiui, neįgaliųjų, moterų, pagyvenusių žmonių ar laikinų sunkumų turinčių žmonių, skurdą. Todėl norint ši reikalavimą įtraukti į būsimą

⁽¹⁾ EESRK nuomonė dėl *Deramo gyvenimo visiems. Skurdo panaikinimas ir tvarios pasaulio ateities užtikrinimas*, OL C 271, 2013 9 19, p. 144–150.

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomones: *ES ir Afrikos strategija* (2009 m.), OL C 77, 2009 3 31, p. 148–156; *Prekyba ir apsinūpinimas maistu* (2010 m.), OL C 255, 2010 9 22, p. 1–9; *Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Bendrųjų preferencinių muitų tarifų sistemos taikymo* (2012 m.), OL C 43, 2012 2 15, p. 82–88; *ES vystymosi politikos poveikio didinimas. Pokyčių darbotvarkė / Požiūris į ES paramą trečiųjų šalių biudžetui ateityje* (2012 m.), OL C 229, 2012 7 31, p. 133–139; *Pilietinės visuomenės dalyvavimas ES vystymosi politikoje* (2012 m.), OL C 181, 2012 6 21, p. 28–34; *Socialinė apsauga ES vystomojo bendradarbiavimo srityje* (2013 m.), dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje.

⁽³⁾ Tik kelioms išsivysčiusioms šalims pavyko pasiekti ar viršyti nustatytą tikslą OVP skirti 0,7 proc. BVP.

⁽⁴⁾ Žr. OECD Verslo ir pramonės patariamojo komiteto dokumentą „Preliminari vystymosi po 2015 m. programa“, 2013 m. vasario mėn.

⁽⁵⁾ Tarptautinė profesinių sąjungų konfederacija: <http://www.ituc-csi.org>, Concord: <http://www.concordeurope.org>, Paramos įmonių vystymuisi teikėjų komitetas: <http://www.enterprise-development.org/page/french>

vystymosi programą būtų galima remtis bendruoju susitarimu dėl įtraukiosios darbo rinkos, kurį 2010 m. kovo mėn. sudarė Europos socialiniai partneriai.

3.9 Besivystančių šalių privačiam sektoriui nuolat reikalinga pagalba, kad jis galėtų vystymosi procese atlikti savo vaidmenį. Todėl didėja OPV dalis, skirta privačiojo sektoriaus vystymui. Vis dėlto tai neturėtų būti daroma OPV, teikiamos mažiausiai pažengusioms šalims, be kurios jos negalėtų išspręsti skubiausių savo problemų, sąskaita.

3.10 Didelių daugiašalių įmonių privačios investicijos į vystymosi projektus sudaro galimybę pakviesti prie jų įgyvendinimo prisidėti seniai veikiančias ir naujas vietas MVĮ, o bendradarbiavimas su partneriais iš išsivysčiusių šalių joms padėtų įgyti techninių žinių ir susipažinti su atitinkamomis pažangiomis technologijomis. Daugiašalės įmonės turėtų laikytis pripažintų JT, EPBO ir kitų tarptautinių organizacijų nustatytų principų⁽⁶⁾.

3.11 Besivystančiose šalyse, kaip, beje, ir visame pasaulyje, mažosios ir vidutinės įmonės sudaro pagrindinį vystymosi potencialą, prie kurio išlaisvinimo visų pirma turėtų prisidėti vystymąsi finansuojančių Europos ir tarptautinių institucijų mikrokreditai ir lengvatinės paskolos. Be to, perkeliama emigrantų santaupos ir kitos finansinės priemonės yra svarbus investicijų šaltinis, tad būtina skatinti šias lėšas labiau orientuoti į konkrečios valstybės vystymosi poreikius.

3.12 Komitetas palankiai vertina komunikate „Visa apimančio ir integruoto požiūrio į skurdo išnaikinimo veiksmų ir darnaus vystymosi finansavimą po 2015 m. koncepcija“⁽⁷⁾ pateiktas Komisijos idėjas ir prašo įtraukti privatųjį sektorių ir organizuotą pilietinę visuomenę į siūlomas diskusijas dėl integruoto požiūrio į finansavimą.

3.13 OPV turėtų atlikti didinamąjį poveikį ir pritraukti privataus kapitalo investicijas į besivystančias šalis, visų pirma šiuo tikslu reikėtų taikyti naujoviškas finansines priemones. Įvairios novatoriškos priemonės, pavyzdžiui, išteklių derinimas (angl. *blending*), garantijų mechanizmai ir sumažintos palūkanos turėtų padėti tai padaryti. Nustatant oficialios paramos vystymuisi sumą reikėtų atsižvelgti į valstybės garantijas, teikiamas investicijoms besivystančiose šalyse. Tokiu būdu teikiama parama turi būti derinama su privačiu kapitalu pagal aiškiai nustatytas sąlygas ir rodiklius atsižvelgiant į tvarų vystymosi pobūdį, aplinkosaugą, ekologišką ekonomiką, darbo vietų kūrimą, gamybos kokybės gerinimą, valdymo žinių perdavimą privačiam sektoriui ir kt.

⁽⁶⁾ Pagrindiniai JT principai dėl įmonių ir žmogaus teisių, pagrindiniai EPBO principai dėl daugiašalių įmonių, Gamybos pramonės skaidrumo iniciatyva, EBPO išsamaus tikrinimo rekomendacijos dėl atsakingo naudingųjų iškasenų tiekimo iš konfliktų zonų ir didelės rizikos regionų grandinių.

⁽⁷⁾ 2013 m. liepos 16 d. COM (2013) 531 final.

3.14 Investicijas reikėtų labiau nukreipti į paslaugų sektoriaus, pavyzdžiui, bankų, draudimo, telekomunikacijų, transporto ir kitų pagalbos įmonėms paslaugų stiprinimą, kadangi be jų pramonė ir žemės ūkis negali tinkamai vystytis. Todėl valstybė turi stebėti, kaip laikomasi konkurencijos sąlygų ir užtikrinti tinkamą investicijų apsaugą.

3.15 Viešojo ir privataus sektorių partnerystė gali tapti pagrindine vystymosi strategijų įgyvendinimo priemone, kadangi šioje partnerystėje apjungiamas viešųjų lėšų dotacijų mechanizmas ir privačios investavimo iniciatyvos siekiant patenkinti galutinių naudos gavėjų vystymosi poreikius. Sėkmingam šių projektų įgyvendinimui reikalinga skaidri informacija ir atvira komunikacija su suinteresuotaisiais subjektais.

4. Skatinti kurti palankią verslumo aplinką

4.1 Besivystančiose šalyse – paramos gavėuose būtina įvykdyti tam tikras pagrindines sąlygas, kad privatusis sektorius galėtų egzistuoti, sėkmingai plėtoti veiklą ir prisidėti prie vystymosi. Todėl vystomasis bendradarbiavimas turėtų būti labiau orientuotas į nuolatinį verslumo aplinkos gerinimą, kuris sudarytų palankesnes sąlygas įmonių kūrimui ir augimui, mažintų biurokratiją, didintų skaidrumą ir tokiu būdu padėtų suvaldyti išsigalėjusią korupciją. Teisinės valstybės principų įtvirtinimas skatina užsienio ir vietos investuotojus ir prisideda prie vietos ekonomikos įvairinimo.

4.2 Sveikos verslumo aplinkos kūrimas turi būti grindžiamas rinkos mechanizmais, įskaitant konkurenciją, pažangias finansų rinkas, nepriklausomus teismus, visuotinį galiojančių įstatymų taikymą, visų pirma prekybos srityje, tarptautinės prekybos taisyklių ir intelektinės nuosavybės teisių laikymąsi. Reikia gerbti vietos kultūros tradicijas, tačiau jos neturėtų kliudyti konkurencijai ir skatinti korupciją ar nerezultatyvų lėšų persikirstymą.

4.3 Įmonių socialinė atsakomybė vystomojo bendradarbiavimo kontekste turėtų būti suprantama kaip savanoriška įmonių iniciatyva ir jų pritarimas etiškam verslui. Atsižvelgdamos į pasaulyje pripažintus pagrindines sistemos principus⁽⁸⁾ įmonės pačios sprendžia, kokios nuostatos labiausiai tinka jų ekonominei veiklai. Apibrėžus šią sistemą bus galima užtikrinti teisingą konkurenciją su kitomis sektoriaus įmonėmis.

4.4 Privatusis sektorius kuria darbo vietas ir taip gali prisidėti prie skurdo mažinimo; vis dėlto būtina kartu laikytis pagrindinių ekonominių bei socialinių teisių. Reikia griežtai taikyti pagrindines TDO konvencijas (dėl asociacijų laisvės ir kolektyvinių derybų, dėl priverstinio darbo, vaikų darbo ir bet kokios diskriminacijos darbe uždraudimo).

⁽⁸⁾ Pavyzdžiui, standartas ISO 26000, JTO iniciatyva dėl šešių atsakingo investavimo principų.

4.5 Naujai sukurtos darbo vietos turi atitikti TDO deramo darbo darbotvarkę, kurioje numatyta, kad darbas turi būti laisvai pasirenkamas, darbuotojams turi būti suteikta socialinė apsauga, darbdavys privalo laikytis pagrindinių darbuotojų teisių ir turi būti palaikomas socialinis dialogas. Svarbu, kad visi investuotojai, visų pirma tie, kurie naudojami OVP savo projektams įgyvendinti, griežtai laikytųsi šių principų, ir kad savo partneriams darytų atitinkamą teigiamą poveikį.

4.6 Besivystančiose šalyse administracinės valdžios institucinių gebėjimų stiprinimo programomis reikėtų stiprinti teisinės valstybės principus ir padėti gerinti verslo aplinką bei didinti vietos įmonių įsisavinimo gebėjimus. Šias programas reikėtų kurti glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir susijusiomis nevyriausybinėmis organizacijomis.

5. Kaip paskatinti privatųjį sektorių veiksmingiau prisidėti prie vystymosi

5.1 Valstybių donorių verslo organizacijos, pavyzdžiui, prekybos rūmai, profesinės grupės ir asociacijos, darbdavių federacijos ir socialinės ekonomikos organizacijos turėtų būti kviečiamos aktyviai dalyvauti rengiant besivystančių šalių pagalbos privačiam sektoriui programas visais etapais. Šiuo tikslu reikėtų sukurti paramos vietos organizacijoms, atstovaujančioms mažosioms ir vidutinėms įmonėms, programą, kuri padėtų pastarosioms įgyti patirties, visų pirma rinkodaros, integracijos į tiekimo grandines, sertifikavimo, logistikos ir kt. srityse.

5.2 Besivystančiose šalyse verslininkų organizacijoms būtina įgyti gebėjimų gerinti verslo aplinką, stiprinti savo struktūrų demokratinį valdymą, pritraukti daugiau narių ir aktyviai su jais bendrauti. Panašios ES organizacijos partnerės galėtų aktyviai padėti stiprinti šiuos gebėjimus. Todėl pagal ES išorės pagalbos programas turėtų būti finansuojama ir techninė pagalba, kurią Europos verslininkų organizacijos teikia savo partneriams.

5.3 Privatųjį sektorių reikia vystyti numatant ir verslininkų mokymo modulius, įskaitant stažuotes išsivysčiusiose šalyse. Komitetas rekomenduoja apsvarstyti galimybę išplėsti programą „Erasmus“ jauniems verslininkams ir leisti ja taip pat naudotis

suinteresuotiems asmenims iš besivystančių šalių arba sukurti atskirą panašių tikslų siekiančią programą ir skirti reikiamus finansinius išteklius.

5.4 Būtina kiek galima labiau remti visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų mokymą ir žinių ugdymą svarbiausių technologijų srityje. Jau seniai trūksta profesinio mokymo programų, kadangi šalys donorės dažniausiai skiria stipendijų universitetinėms studijoms. Tačiau tiek pramonėje, tiek ir kitose srityse privačiam sektoriui reikalingi įprastiniai profesiniai gebėjimai, įgyjami tradicinio mokymo sistemose, bei tam tikri darbo įgūdžiai, būtini įsidarbinant užsienio investuotojo įmonėje arba mišraus kapitalo bendrovėje.

5.5 Pagalba vystymuisi turėtų būti labiau remiami novatoriški projektai ir nauji įmonių modeliai, skatinantys įtrauktį, suteikiantys didelių privatačiojo sektoriaus bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis galimybių. Pavyzdys galėtų būti deleguojami ekspertai savanoriai, besivystančiose šalyse padedantys plėtoti verslumą⁽⁹⁾. Platesnė informacija apie sėkmingus novatoriškus vystymąsi skatinančius verslo projektus padėtų valstybėms narėms veiksmingiau keistis patirtimi.

5.6 Ypatinę dėmesį reikėtų skirti gavybos pramonės ir žaliavų sektoriui. Rengiant investicinius projektus reikėtų atsižvelgti į tokias problemas, kaip aplinkos apsauga, socialinės darbuotojų sąlygos, vystymosi tvarumas. Paramą gaunančių šalių valstybės tarnybos ir vietos ir regionų valdžios institucijos turi nustatyti tinkamą sistemą kiekvienam veiklos sektoriui, visų pirma mokestinių prievolių vykdymo srityje, ir stebėti, kaip jos laikomasi. Parama turėtų padėti suformuoti šį sisteminių požiūrį, visų pirma nustatant tinkamiausias taisykles, kurios padėtų sumažinti pernelyg didelę administracinę našą ir užkirstų kelią korupcijos plitimui.

5.7 Pagalba vystymuisi turėtų būti remiamas tvarus žemės ūkis ir vietos perdirbimo pramonė siekiant pagerinti maisto produktų ir žaliavų perdirbimą. Reikėtų skatinti steigti žemdirbių ir smulkiųjų gamintojų, perdirbančių žemės ūkio produktus, asociacijas ir juos įtraukti į tiekimo grandines.

2013 m. spalio 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Žr., pavyzdžiui, asociacijos *Ex-Change* svetainę: <http://www.ex-change.be>.